

Par valsts sociālo apdrošināšanu

Ar grozījumiem, kas izsludināti līdz 2011.gada 23.decembrim.

I nodaļa

Vispārīgie noteikumi

1. pants. Likumā lietotie termini

Likumā ir lietoti šādi termini:

1) darba devējs – juridiskā vai fiziskā persona, tiesībspējīga personālsabiedrība, citas Eiropas Savienības dalībvalsts, Šveices Konfederācijas vai Eiropas Ekonomikas zonas dalībvalsts (turpmāk – cita dalībvalsts) nodokļu maksātājs vai citas dalībvalsts komersanta filiāle (pastāvīgā pārstāvniecība) vai personāla nomnieks, kas izmanto tāda mikrouzņēmuma pakalpojumus, kurš sniedz darbaspēka nodrošināšanas pakalpojumus likuma «Par iedzīvotāju ienākuma nodokli» 17.² panta izpratnē, kā arī iekšzemes nodokļu maksātājs – ārvalsts nodokļu maksātāja iznomāta personāla nomnieks, kas pats nodarbina darba ņēmēju vai apmaksā darba ņēmēja darbu;

2) darba ņēmējs:

a) persona, kas uz darba līguma pamata par nolīgto darba samaksu veic noteiktu darbu darba devēja vadībā, izņemot mikrouzņēmuma darbinieku,

b) *izslēgts ar 27.10.2005. likumu,*

c) Saeimas deputāts, pašvaldības deputāts, Ministru kabineta loceklis, komercsabiedrības valdes, padomes loceklis, prokūrists, kontrolieris, Valsts probācijas dienesta brīvprātīgais probācijas darbinieks, kā arī cita persona, kura ieņem amatu, kas dod tiesības uz atlīdzību, ja atlīdzība ir faktiski noteikta,

d) persona, kura ir noslēgusi Civillikuma IV daļas 15.nodaļā paredzēto uzņēmuma, graudniecības vai pārvadājuma līgumu un nav reģistrējusies kā saimnieciskajā darbībā gūtā ienākuma nodokļa maksātāja,

e) Iekšlietu ministrijas sistēmas iestādes un Ieslodzījuma vietu pārvaldes amatpersona ar speciālo dienesta pakāpi vai Aizsardzības ministrijas padotībā esošas struktūrvienības militārpersona,

f) valsts civildienesta ierēdnis,

g) ārvalsts komersanta pilnvarota persona, kura, nebūdam darba tiesiskajās attiecībās ar šo komersantu, pārstāv to darbībās, kas saistītas ar ārvalsts komersanta filiāli,

h) notiesātais, kas tiek nodarbināts brīvības atņemšanas soda izciešanas laikā,

i) mikrouzņēmuma darbinieks,

j) persona, kuru Latvijas Republikā nodarbina ārvalsts nodokļu maksātājs, kuram Latvijas Republikā ir pastāvīgā pārstāvniecība, kā arī persona, kuru iekšzemes nodokļu maksātājam iznomā ārvalsts nodokļu maksātājs – personāla iznomātājs,

k) persona, kura ir noslēgusi Civillikuma IV daļas 15.nodaļā paredzēto uzņēmuma, graudniecības vai pārvadājuma līgumu un attiecībā uz kuru tiek konstatēta vismaz viena no likuma «Par iedzīvotāju ienākuma nodokli» 8.panta 2.² daļā noteiktajām pazīmēm,

l) mikrouzņēmuma, kas sniedz darbaspēka nodrošināšanas pakalpojumus likuma «Par iedzīvotāju ienākuma nodokli» 17.² panta izpratnē, darbinieks;

3) pašnodarbinātais – persona, kura gūst ienākumu (vai ieņēmumus) kā:

a) persona, kas veic individuālo darbu;

b) *izslēgts ar 25.11.99. likumu;*

c) persona, kuras pastāvīgā dzīvesvieta ir Latvijas Republikā un kura saņem autoratlīdzību (autortiesību un blakustiesību atlīdzību), izņemot autortiesību mantinieku un citu autortiesību pārņēmēju;

d) zvērināts notārs;

e) zvērināts advokāts;

- f) zvērināts revidents;
- g) prakses ārsts, prakses farmaceits, prakses veterinārārsts, prakses optometrists;
- h) cita fiziskā persona, kuras pastāvīgā dzīvesvieta ir Latvijas Republikā un kura reģistrējusies kā saimnieciskajā darbībā gūtā ienākuma nodokļa maksātāja,
- i) zemnieku (zvejnieku) saimniecības īpašnieks, kas, nebūdam darba tiesiskajās attiecībās ar savas zemnieku (zvejnieku) saimniecības pārvaldes institūciju, veic šīs zemnieku (zvejnieku) saimniecības vadības funkciju, ja šajā zemnieku (zvejnieku) saimniecībā likumā noteiktajā kārtībā nav iecelts (ievēlēts) pārvaldnieks (direktors);
- j) persona, kuras pastāvīgā dzīvesvieta ir Latvijas Republikā un kuras darbu apmaksā no Latvijas Republikai piešķirtajiem ārvalstu tehniskās palīdzības vai starptautisko finanšu institūciju aizdevuma līdzekļiem;
- k) zvērināts tiesu izpildītājs;
- l) individuālais komersants;

4) iekšzemes darbaņēmējs pie darba devēja – ārvalstnieka:

- a) persona, kuru Latvijas Republikas teritorijā nodarbina darba devējs – ārvalstu nodokļu maksātājs, ja šīs personas pastāvīgā dzīvesvieta ir Latvijas Republikā,
- b) persona, kuru nodarbina citas dalībvalsts darba devējs un kurai saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2004.gada 29.aprīļa regulas (EK) Nr.883/2004 par sociālās nodrošināšanas sistēmu koordinēšanu (turpmāk – regula) 11., 12., 13., 14., 15. un 16.pantu piemēro Latvijas Republikas normatīvos aktus;

5) ārvalstu darbaņēmējs pie darba devēja – ārvalstnieka – persona, kuru nodarbina darba devējs – ārvalstu nodokļu maksātājs, ja šīs personas pastāvīgā dzīvesvieta nav Latvijas Republikā un tā uzturas Latvijas Republikā 183 dienas vai ilgāk jebkurā 12 mēnešu periodā, kas sākas vai beidzas taksācijas gadā.

Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 10.06.98. likumu, 25.11.99. likumu, 20.06.2001. likumu, 06.06.2002. likumu, 03.04.2003. likumu, 22.01.2004. likumu, 17.03.2005. likumu, 27.10.2005. likumu, 15.06.2006. likumu, 19.06.2008. likumu, 11.12.2008. likumu, 16.06.2009. likumu, 27.05.2010. likumu, 09.08.2010. likumu, 20.12.2010. likumu un 15.12.2011. likumu.

2. pants. Likuma mērķis

Šis likums nosaka valsts sociālās apdrošināšanas (turpmāk – sociālā apdrošināšana) vispārīgos principus, kā arī regulē tās finansiālo un organizatorisko struktūru.

3. pants. Sociālās apdrošināšanas jēdziens un pamatprincipi

(1) Sociālā apdrošināšana ir pasākumu kopums, ko organizē valsts, lai apdrošinātu personas vai tās apgādībā esošo personu risku zaudēt darba ienākumu sakarā ar sociāli apdrošinātās personas slimību, invaliditāti, maternitāti, bezdarbu, vecumu, nelaimes gadījumu darbā vai saslimšanu ar arodslimību, bērna kopšanu, kā arī papildu izdevumiem sakarā ar sociāli apdrošinātās personas vai tās apgādībā esošās personas nāvi. Sociālā apdrošināšana ir valsts sociālās drošības sistēmas sastāvdaļa.

(2) Sociālās apdrošināšanas pamatprincipi paredz:

- 1) solidaritāti starp sociālās apdrošināšanas iemaksu veicējiem (turpmāk – maksātāji) un sociālās apdrošināšanas pakalpojumu saņēmējiem (turpmāk – pakalpojumu saņēmēji);
- 2) sociālās apdrošināšanas līdzekļu izmantošanu tikai sociālās apdrošināšanas pakalpojumiem saskaņā ar likumu.

Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 10.06.98. likumu, 25.11.99. likumu, 08.11.2007. likumu un 16.06.2009. likumu.

4. pants. Sociālās apdrošināšanas veidi

Sociālās apdrošināšanas veidi ir šādi:

- 1) valsts pensiju apdrošināšana (turpmāk – pensiju apdrošināšana);
- 2) sociālā apdrošināšana bezdarba gadījumam (turpmāk – apdrošināšana pret bezdarbu);
- 3) sociālā apdrošināšana pret nelaimes gadījumiem darbā un arodslimībām (turpmāk – darba negadījumu apdrošināšana);
- 4) invaliditātes apdrošināšana;
- 5) maternitātes un slimības apdrošināšana;

6) vecāku apdrošināšana.
Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 08.11.2007. likumu.

II nodaļa

Sociāli apdrošināmās personas

Nodaļas nosaukums 1998.gada 10.jūnija likuma redakcijā.

5. pants. Sociāli apdrošināmās personas

(1) Sociālajai apdrošināšanai obligāti ir pakļauti visi 15 gadu vecumu sasniegušie darba ņēmēji, kurus nodarbina darba devējs – iekšzemes nodokļu maksātājs, citas dalībvalsts nodokļu maksātājs vai citas dalībvalsts komersanta filiāle (pastāvīgā pārstāvniecība), personas, kuras kopj bērnu, kas nav sasniedzis pusotra gada vecumu, un saņem bērna kopšanas vai vecāku pabalstu, personas, kuras saņem bezdarbnieka pabalstu, invalīdi, kuri nav reģistrēti kā darba ņēmēji vai nav obligāti sociāli apdrošināti kā pašnodarbinātie, personas, kuras saņem bērna invalīda kopšanas pabalstu, personas, kuras saņem maternitātes, paternitātes vai slimības pabalstu, personas, kuras saņem atlīdzību par adoptējamā bērna aprūpi, personas, kuru laulātais (kam piešķirts diplomātiskais rangs saskaņā ar Diplomātiskā un konsulārā dienesta likumu) pilda diplomātisko un konsulāro dienestu ārvalstīs un kuras uzturas attiecīgajā ārvalstī kā diplomātisko un konsulāro dienestu pildošas personas laulātais, personas, kuras atrodas attiecīgajā ārvalstī dienesta pienākumus pildoša karavīra laulātā statusā, izņemot gadījumu, kad karavīrs piedalās starptautiskajā operācijā, militārajās mācībās, manevros vai atrodas komandējumā, personas, kuras veic algotos pagaidu sabiedriskos darbus un pašnodarbinātie.

(2) Sociālajai apdrošināšanai obligāti ir pakļauti visi 15 gadu vecumu sasniegušie iekšzemes darba ņēmēji pie darba devēja – ārvalstnieka un ārvalstu darba ņēmēji pie darba devēja – ārvalstnieka.

(3) Brīvprātīgi valsts sociālajai apdrošināšanai Ministru kabineta noteiktajā kārtībā var pievienoties 15 gadu vecumu sasniegušās personas, kuru pastāvīgā dzīvesvieta ir Latvijas Republikā un kuras nav pakļautas obligātajai sociālajai apdrošināšanai Latvijas Republikā. Pensiju apdrošināšanai brīvprātīgi var pievienoties persona, kurai saskaņā ar likumu «Par valsts pensijām» nav piešķirta valsts vecuma pensija, un pensiju apdrošināšanai, invaliditātes apdrošināšanai, maternitātes un slimības apdrošināšanai un vecāku apdrošināšanai – pašnodarbinātā laulātais, kurš nav sasniedzis vecumu, kas dod tiesības saņemt valsts vecuma pensiju vai kuram nav piešķirta valsts vecuma pensija (tai skaitā priekšlaicīgi).

(4) Persona ir sociāli apdrošināta darba negadījumu apdrošināšanai, apdrošināšanai pret bezdarbu, invaliditātes apdrošināšanai, maternitātes un slimības apdrošināšanai un vecāku apdrošināšanai un tai (par to) ir jāveic obligātās iemaksas, sākot ar dienu, kad šī persona ir ieguvusi šā panta pirmajā daļā minēto statusu, izņemot pašnodarbinātā statusu. Persona ir sociāli apdrošināta pensiju apdrošināšanai, ja faktiski ir veiktas obligātās iemaksas.

(5) Pašnodarbinātie un šā panta otrajā un trešajā daļā minētās personas ir sociāli apdrošinātas, ja faktiski ir veiktas sociālās apdrošināšanas iemaksas.

(6) Mikrouzņēmuma darbinieki, izņemot šā likuma 1.panta 2.punkta «l» apakšpunktā minētos darba ņēmējus, ir sociāli apdrošināmi saskaņā ar Mikrouzņēmumu nodokļa likumu.

Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 10.06.98. likumu 25.11.99. likumu, 20.06.2001. likumu, 06.06.2002. likumu, 22.01.2004. likumu, 17.03.2005. likumu, 27.10.2005. likumu, 26.04.2007. likumu, 08.11.2007. likumu, 19.06.2008. likumu, 09.08.2010. likumu, 20.12.2010. likumu un 15.12.2011. likumu.

6. pants. Obligāti sociāli apdrošināmās personas atbilstoši to nodarbinātībai, vecumam, veselības stāvoklim un sociālās apdrošināšanas veidiem

(1) Darba ņēmēji ir sociāli apdrošināmi atbilstoši visiem sociālās apdrošināšanas veidiem.

(2) Darba ņēmēji, kuri sasnieguši vecumu, kas dod tiesības saņemt valsts vecuma pensiju vai kuriem ir piešķirta valsts vecuma pensija (tai skaitā priekšlaicīgi), ir pakļauti pensiju apdrošināšanai, maternitātes un slimības apdrošināšanai, vecāku apdrošināšanai un darba negadījumu apdrošināšanai. Darba ņēmēji, kuri ir izdienas pensiju saņēmēji vai invalīdi – valsts speciālo pensiju saņēmēji, ir pakļauti pensiju apdrošināšanai, invaliditātes apdrošināšanai, maternitātes un slimības

apdrošināšanai, vecāku apdrošināšanai un darba negadījumu apdrošināšanai.

(2.¹) Darba ņēmēji, kuri tiek nodarbināti brīvības atņemšanas soda izciešanas laikā, ir pakļauti pensiju apdrošināšanai, invaliditātes apdrošināšanai un apdrošināšanai pret bezdarbu, bet personas, kuras sasniegušas vecumu, kas dod tiesības saņemt valsts vecuma pensiju vai kurām ir piešķirta valsts vecuma pensija (tai skaitā priekšlaicīgi), un tiek nodarbinātas brīvības atņemšanas soda izciešanas laikā, ir pakļautas pensiju apdrošināšanai.

(3) Pašnodarbinātie, kuru ienākumi sasniedz Ministru kabineta noteikto obligāto iemaksu objekta minimālo apmēru, ir pakļauti pensiju apdrošināšanai, invaliditātes apdrošināšanai, maternitātes un slimības apdrošināšanai un vecāku apdrošināšanai, bet pašnodarbinātie, kuri sasnieguši vecumu, kas dod tiesības saņemt valsts vecuma pensiju vai kuriem ir piešķirta valsts vecuma pensija (tai skaitā priekšlaicīgi), ir pakļauti pensiju apdrošināšanai, maternitātes un slimības apdrošināšanai un vecāku apdrošināšanai.

(3.¹) Pašnodarbinātie, kuri maksā fiksēto iedzīvotāju ienākuma nodokli un kuru ieņēmumi sasniedz Ministru kabineta noteikto obligāto iemaksu objekta minimālo apmēru, kas reizināts ar koeficientu 3,3, ir pakļauti pensiju apdrošināšanai, invaliditātes apdrošināšanai, maternitātes un slimības apdrošināšanai un vecāku apdrošināšanai, bet pašnodarbinātie, kuri sasnieguši vecumu, kas dod tiesības saņemt valsts vecuma pensiju vai kuriem ir piešķirta valsts vecuma pensija (tai skaitā priekšlaicīgi), ir pakļauti pensiju apdrošināšanai, maternitātes un slimības apdrošināšanai un vecāku apdrošināšanai.

(3.²) Fiziskās personas, kuras veic saimniecisko darbību un par to maksā patentmaksu, ir pakļautas pensiju apdrošināšanai un invaliditātes apdrošināšanai, bet personas, kuras sasniegušas vecumu, kas dod tiesības saņemt valsts vecuma pensiju, vai kurām ir piešķirta valsts vecuma pensija (tai skaitā priekšlaicīgi), ir pakļautas pensiju apdrošināšanai.

(4) Papildus šā panta pirmajā, otrajā un trešajā daļā minētajām personām pensiju apdrošināšanai ir pakļauti:

1) izslēgts ar 26.04.2007. likumu;

2) personas, kuras kopj bērnu, kas nav sasniedzis pusotra gada vecumu un saņem bērna kopšanas pabalstu;

3) personas, kuras saņem bezdarbnieka pabalstu;

4) invalīdi, kuri nav reģistrēti kā darba ņēmēji vai nav obligāti sociāli apdrošināti kā pašnodarbinātie;

5) personas, kuras saņem maternitātes, paternitātes vai slimības pabalstu;

6) personas, kuru laulātais (kam piešķirts diplomātiskais rangs saskaņā ar Diplomātiskā un konsulārā dienesta likumu) pilda diplomātisko un konsulāro dienestu ārvalstīs un kuras uzturas attiecīgajā ārvalstī kā diplomātisko un konsulāro dienestu pildošas personas laulātais;

7) personas, kuras saņem atlīdzību par adoptējamā bērna aprūpi;

8) personas, kuras atrodas attiecīgajā ārvalstī dienesta pienākumus pildoša karavīra laulātā statusā, izņemot gadījumu, kad karavīrs piedalās starptautiskajā operācijā, militārajās mācībās, manevros vai atrodas komandējumā;

9) personas, kuras saņem bērna invalīda kopšanas pabalstu;

10) personas, kuras kopj bērnu, kas nav sasniedzis gada vecumu, un saņem vecāku pabalstu;

11) personas, kuras veic algotos pagaidu sabiedriskos darbus.

(5) Papildus šā panta pirmajā daļā minētajām personām apdrošināšanai pret bezdarbu ir pakļauti:

1) izslēgts ar 26.04.2007. likumu;

2) personas, kuras kopj bērnu, kas nav sasniedzis pusotra gada vecumu un saņem bērna kopšanas pabalstu;

3) personas, kuras saņem maternitātes, paternitātes vai slimības pabalstu;

4) personas, kuras saņem atlīdzību par adoptējamā bērna aprūpi;

5) personas, kuras atrodas attiecīgajā ārvalstī dienesta pienākumus pildoša karavīra laulātā statusā, izņemot gadījumu, kad karavīrs piedalās starptautiskajā operācijā, militārajās mācībās, manevros vai atrodas komandējumā;

6) personas, kuras kopj bērnu, kas nav sasniedzis gada vecumu, un saņem vecāku pabalstu.

(5¹) Papildus šā panta pirmajā, otrajā un trešajā daļā minētajām personām invaliditātes

apdrošināšanai ir pakļautas personas, kuras:

- 1) saņem maternitātes vai paternitātes pabalstu;
- 2) kopj bērnu, kas nav sasniedzis gada vecumu, un saņem vecāku pabalstu;
- 3) kopj bērnu, kas nav sasniedzis pusotra gada vecumu, un saņem bērna kopšanas pabalstu.

(6) Ārvalstu darba ņēmēji pie darba devēja – ārvalstnieka ir pakļauti pensiju apdrošināšanai, invaliditātes apdrošināšanai, maternitātes un slimības apdrošināšanai un vecāku apdrošināšanai.

(7) Zemnieku (zvejnieku) saimniecību īpašnieki, kuri, nebūdami darba tiesiskajās attiecībās ar savas zemnieku (zvejnieku) saimniecības pārvaldes institūciju, veic šīs zemnieku (zvejnieku) saimniecības vadības funkciju, ja šajā zemnieku (zvejnieku) saimniecībā likumā noteiktajā kārtībā nav iecelts (ievēlēts) pārvaldnieks (direktors), un kuri ir sasnieguši vecumu, kas dod tiesības saņemt valsts vecuma pensiju, vai kuriem ir piešķirta valsts vecuma pensija (tai skaitā priekšlaicīgi), vai kuri ir I vai II grupas invalīdi, nav obligāti sociāli apdrošināmās personas.

(8) Iekšzemes darba ņēmēji pie darba devēja – ārvalstnieka ir pakļauti pensiju apdrošināšanai, apdrošināšanai pret bezdarbu, invaliditātes apdrošināšanai, maternitātes un slimības apdrošināšanai, vecāku apdrošināšanai un darba negadījumu apdrošināšanai.

(9) Iekšzemes darba ņēmēji pie darba devēja – ārvalstnieka, kuri sasnieguši vecumu, kas dod tiesības saņemt valsts vecuma pensiju vai kuriem ir piešķirta valsts vecuma pensija (tai skaitā priekšlaicīgi), ir pakļauti pensiju apdrošināšanai, maternitātes un slimības apdrošināšanai, vecāku apdrošināšanai un darba negadījumu apdrošināšanai. Iekšzemes darba ņēmēji pie darba devēja – ārvalstnieka, kuri ir izdienas pensiju saņēmēji vai invalīdi – valsts speciālo pensiju saņēmēji, ir pakļauti pensiju apdrošināšanai, invaliditātes apdrošināšanai, maternitātes un slimības apdrošināšanai, vecāku apdrošināšanai un darba negadījumu apdrošināšanai.

(10) Ārvalstu darba ņēmēji pie darba devēja – ārvalstnieka, kuri ir nosūtīti veikt konkrētu darbu Latvijas Republikas teritorijā uz laika periodu, ne ilgāku par 12 mēnešiem, nav sociāli apdrošināmās personas, ja viņi iesniedz Valsts ieņēmumu dienestam dokumentu, kas apliecina obligāto iemaksu veikšanu nosūtītājvalstī. Dokuments iesniedzams, reģistrējoties Valsts ieņēmumu dienesta Nodokļu maksātāju reģistrā.

(11) Fiziskā persona, kura veic sava nekustamā īpašuma apsaimniekošanu vai gūst ienākumu no personīgās palīgsaimniecības vai piemājas saimniecības un ir reģistrējusies kā saimnieciskajā darbībā gūtā ienākuma nodokļa maksātāja un ir sasniegusi vecumu, kas dod tiesības saņemt valsts vecuma pensiju, vai kurai ir piešķirta valsts vecuma pensija (tai skaitā priekšlaicīgi), vai kura ir I vai II grupas invalīds, vai kuras pastāvīgā dzīvesvieta nav Latvijas Republikā, nav obligāti sociāli apdrošināmā persona.

(12) Fiziskā persona, kura veic sava nekustamā īpašuma apsaimniekošanu un ir reģistrējusies kā saimnieciskajā darbībā gūtā ienākuma nodokļa maksātāja, ir pakļauta pensiju apdrošināšanai un invaliditātes apdrošināšanai.

(13) Fiziskā persona, kuras pastāvīgā dzīvesvieta ir Latvijas Republikā un kura saņem autoratlīdzību (autortiesību un blakustiesību atlīdzību), izņemot autortiesību mantinieku un citu autortiesību pārņēmēju, un ir sasniegusi vecumu, kas dod tiesības saņemt valsts vecuma pensiju, vai kurai ir piešķirta valsts vecuma pensija (tai skaitā priekšlaicīgi), vai kura ir I vai II grupas invalīds, nav obligāti sociāli apdrošināmā persona.

(14) Personai, kura ir darba ņēmējs un vienlaikus saņem arī autoratlīdzību (autortiesību un blakustiesību atlīdzību), ir tiesības izvēlēties: vai nu no autoratlīdzības (autortiesību un blakustiesību atlīdzības) ienākuma neveikt sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas, vai no autoratlīdzības (autortiesību un blakustiesību atlīdzības) ienākuma veikt sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas atbilstoši pašnodarbinātajiem noteiktajai likmei un kārtībai. Šādu izvēli persona var izdarīt tikai vienu reizi par pārskata ceturksni līdz termiņam, kas pašnodarbinātajam noteikts obligāto iemaksu veikšanai.

(15) Persona, kas, gūstot vienu un to pašu ienākumu, vienlaikus atbilst vairākiem sociāli apdrošināmās personas statusiem, sociālajai apdrošināšanai ir pakļauta kā darba ņēmējs vai iekšzemes darba ņēmējs pie darba devēja – ārvalstnieka.

(16) Ārvalstu darba ņēmējs pie darba devēja – ārvalstnieka, kas, gūstot vienu un to pašu ienākumu, vienlaikus atbilst vairākiem sociāli apdrošināmās personas statusiem, sociālajai apdrošināšanai ir pakļauts kā ārvalstu darba ņēmējs pie darba devēja – ārvalstnieka.

(17) Citas dalībvalsts darba devējs ar personu, kurai saskaņā ar regulas 11., 12., 13., 14., 15. un 16.pantu piemēro Latvijas Republikas normatīvos aktus, var vienoties par to, kādā statusā šī persona veiks obligātās iemaksas: darba ņēmēja statusā vai iekšzemes darba ņēmēja pie darba devēja – ārvalstnieka statusā. Par šādu vienošanos citas dalībvalsts darba devējs informē Valsts ieņēmumu dienestu.

(18) Persona, kas ir reģistrēta kā mikrouzņēmuma darbinieks un kas, gūstot vienu un to pašu ienākumu, vienlaikus atbilst citiem sociāli apdrošināmās personas statusiem, sociālajai apdrošināšanai ir pakļauta kā mikrouzņēmuma darbinieks.

Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 10.06.98. likumu, 25.11.99. likumu, 20.06.2001. likumu, 06.06.2002. likumu, 22.01.2004. likumu, 17.03.2005. likumu, 27.10.2005. likumu, 08.11.2007. likumu, 19.06.2008. likumu, 03.12.2009. likumu, 27.05.2010. likumu, 09.08.2010. likumu, 20.12.2010. likumu un 15.12.2011. likumu.

III nodaļa

Sociālās apdrošināšanas līdzekļi un to izlietošanas kārtība

7. pants. Sociālās apdrošināšanas speciālie budžeti

(1) Sociālās apdrošināšanas iemaksas (turpmāk – iemaksas) tiek veiktas un sociālās apdrošināšanas pakalpojumi tiek finansēti no šādiem speciālajiem budžetiem:

- 1) valsts pensiju speciālā budžeta;
- 2) nodarbinātības speciālā budžeta;
- 3) darba negadījumu speciālā budžeta;
- 4) invaliditātes, maternitātes un slimības speciālā budžeta.

(2) Speciālie budžeti tiek administrēti saskaņā ar likumu «Par budžetu un finanšu vadību».

(3) Katram no speciālajiem budžetiem var izveidot rezervi, kurā tiek ieskaitīts speciālā budžeta ieņēmumu pārsniegums pār sniegto sociālās apdrošināšanas pakalpojumu finansējuma summu.

(4) Katru speciālā budžeta rezervi var izlietot saskaņā ar likumu.

8. pants. Valsts pensiju speciālais budžets

(1) Valsts pensiju speciālā budžeta līdzekļus veido:

1) obligātās un brīvprātīgās iemaksas pensiju apdrošināšanai, izņemot valsts fondētajā pensiju shēmā veiktās iemaksas;

2) dividendes no valsts pensiju speciālajam budžetam nodotajām kapitāla daļām un ieņēmumi no to pārdošanas;

3) citi ieņēmumi.

(2) No valsts pensiju speciālā budžeta var finansēt sociālās apdrošināšanas pakalpojumus tikai saskaņā ar likumu «Par valsts pensijām», izņemot invaliditātes pensiju, un segt šā budžeta rīkotāja izdevumus, kas saistīti ar budžeta administrēšanu.

Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 20.06.2001. likumu un 03.04.2003. likumu.

9. pants. Nodarbinātības speciālais budžets

(1) Nodarbinātības speciālā budžeta līdzekļus veido obligātās iemaksas apdrošināšanai pret bezdarbu un citi ieņēmumi.

(2) No nodarbinātības speciālā budžeta var finansēt sociālās apdrošināšanas pakalpojumus tikai saskaņā ar likumu «Par apdrošināšanu bezdarba gadījumam» un segt šā budžeta rīkotāja izdevumus, kas saistīti ar budžeta administrēšanu.

Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 06.06.2002. likumu.

10. pants. Darba negadījumu speciālais budžets

(1) Darba negadījumu speciālā budžeta līdzekļus veido obligātās iemaksas darba negadījumu apdrošināšanai un citi ieņēmumi.

(2) No darba negadījumu speciālā budžeta var finansēt sociālās apdrošināšanas pakalpojumus tikai saskaņā ar likumu «Par obligāto sociālo apdrošināšanu pret nelaimes gadījumiem darbā un arodslimībām» un segt šā budžeta rīkotāja izdevumus, kas saistīti ar budžeta administrēšanu.

11. pants. **Invaliditātes, maternitātes un slimības speciālais budžets**

(1) Invaliditātes, maternitātes un slimības speciālā budžeta līdzekļus veido obligātās iemaksas invaliditātes apdrošināšanai, maternitātes un slimības apdrošināšanai un vecāku apdrošināšanai un citi ieņēmumi.

(2) No invaliditātes, maternitātes un slimības speciālā budžeta var finansēt sociālās apdrošināšanas pakalpojumus tikai saskaņā ar likumu «Par maternitātes un slimības apdrošināšanu», kā arī invaliditātes pensijas un segt šā budžeta rīkotāja izdevumus, kas saistīti ar budžeta administrēšanu.

Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 03.04.2003. likumu un 08.11.2007. likumu.

IV nodaļa

Apdrošināšanas iemaksas, apdrošināšanas iemaksu objekts, obligāto iemaksu administrēšana, apdrošināšanas iemaksu likmes

12. pants. **Apdrošināšanas iemaksas**

(1) **Obligātā apdrošināšanas iemaksa** ir ar likumu noteikts obligāts maksājums speciālā budžeta kontā, kas dod tiesības sociāli apdrošinātajai personai, saņemt likumā noteiktos sociālās apdrošināšanas pakalpojumus.

(2) **Brīvprātīgā apdrošināšanas iemaksa** ir brīvprātīgs maksājums, ko šā likuma 5.panta trešajā daļā minētās personas veic valsts pensiju speciālajā budžetā un invaliditātes, maternitātes un slimības speciālajā budžetā un kas dod tiesības šīm personām saņemt valsts vecuma pensiju, invaliditātes pensiju, maternitātes, slimības un vecāku pabalstu atbilstoši veikto iemaksu apmēram.

Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 25.11.99. likumu, 20.06.2001. likumu un 08.11.2007. likumu.

13. pants. **Sociālajai apdrošināšanai pakļauto personu un darba devēju reģistrācija**

(1) Darba devēji un pašnodarbinātie tiek reģistrēti Valsts ieņēmumu dienesta Nodokļu maksātāju reģistrā Ministru kabineta noteiktajā kārtībā.

(2) Katru darba ņēmēju, kurš ieguvis, mainījis vai zaudējis šā likuma 1.panta 2.punktā noteikto darba ņēmēja statusu, darba devējs reģistrē Valsts ieņēmumu dienestā pēc darba devēja reģistrācijas vietas. Ziņas par darba ņēmējiem darba devējs sniedz Ministru kabineta noteiktajā termiņā un kārtībā.

(3) Personas, kuras brīvprātīgi pievienojušās pensiju apdrošināšanai, invaliditātes apdrošināšanai, maternitātes un slimības apdrošināšanai un vecāku apdrošināšanai, tiek reģistrētas Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūrā Ministru kabineta noteiktajā kārtībā.

(4) Iekšzemes darba ņēmēji pie darba devēja – ārvalstnieka un ārvalstu darba ņēmēji pie darba devēja – ārvalstnieka reģistrējas Valsts ieņēmumu dienesta Nodokļu maksātāju reģistrā pēc savas dzīvesvietas adreses Ministru kabineta noteiktajā kārtībā 10 dienu laikā no statusa iegūšanas dienas.

1999.gada 25.novembra likuma redakcijā ar grozījumiem, kas izdarīti ar 17.03.2005. likumu, 08.11.2007. likumu un 19.06.2008. likumu.

14. pants. **Obligāto iemaksu objekts**

(1) Darba devēja un darba ņēmēja obligāto iemaksu objekts ir visi algotā darbā aprēķinātie ienākumi, no kuriem jāietur iedzīvotāju ienākuma nodoklis, neatskaitot neapliekamo minimumu, nodokļu atvieglojumus un attaisnotos izdevumus, par kuriem nodokļu maksātājam ir tiesības samazināt apliekamo ienākumu.

(2) Pašnodarbinātā obligāto iemaksu objekts ir brīvi izraudzīti ienākumi (vai ieņēmumi fiksētā iedzīvotāju ienākuma nodokļa maksātājiem) no preču ražošanas, darbu izpildes, pakalpojumu sniegšanas, radošās un profesionālās darbības un citi ienākumi no saimnieciskās darbības, izņemot ienākumu, kuru fiziskā persona, kas minēta šā likuma 6.panta septītajā, vienpadsmitajā vai trīspadsmitajā daļā, gūst no zemnieku (zvejnieku) saimniecības, sava nekustamā īpašuma, personīgajā palīgsaimniecībā vai piemājas saimniecībā pašas saražotās produkcijas, autortiesībām un blakustiesībām. Šādu izvēli persona var izdarīt tikai vienu reizi par pārskata ceturksni. Obligāto iemaksu objekta minimālo apmēru un tā noteikšanas kārtību nosaka Ministru kabinets.

(2.¹) Pašnodarbinātā obligāto iemaksu objektā netiek ietverts valsts atbalsts lauksaimniecībai vai Eiropas Savienības atbalsts lauksaimniecībai un lauku attīstībai un vienreizējā dotācija bezdarbniekiem biznesa plāna īstenošanai.

(3) To obligāto iemaksu objektu, kuras veicamas no valsts pamatbudžeta un speciālajiem budžetiem, nosaka Ministru kabinets.

(4) Iekšzemes darbaņēmēja pie darba devēja – ārvalstnieka un ārvalstu darbaņēmēja pie darba devēja – ārvalstnieka obligāto iemaksu objekts ir saņemtā atlīdzība.

(5) Obligāto iemaksu objekta maksimālo apmēru un tā noteikšanas kārtību nosaka Ministru kabinets.*

(6) Brīvprātīgo apdrošināšanas iemaksu objektu, tā minimālo un maksimālo apmēru un noteikšanas kārtību nosaka Ministru kabinets.*

(7) Šā panta pirmajā daļā noteiktajā obligāto iemaksu objektā netiek ietvertas darbaņēmēja labā veiktās darba devēja iemaksas privātajos pensiju fondos atbilstoši licencētajiem pensiju plāniem, iemaksātās dzīvības apdrošināšanas (ar līdzekļu uzkrāšanu) prēmiju summas un iemaksātās dzīvības, veselības vai nelaimes gadījumu apdrošināšanas (bez līdzekļu uzkrāšanas) prēmiju summas saskaņā ar likuma «Par iedzīvotāju ienākuma nodokli» noteikumiem.

(8) Darba devēja obligātie apdrošināšanas prēmiju maksājumi normatīvajos aktos noteiktajos gadījumos, kad ir noslēgts apdrošināšanas līgums par labu darbiniekam, nav obligāto iemaksu objekts.

(9) *Izslēgta ar 27.10.2005. likumu.*

(10) Personai, kura ir noslēgusi Civillikuma IV daļas 15.nodaļā paredzēto uzņēmuma, graudniecības vai pārvadājuma līgumu un nav reģistrēta kā saimnieciskajā darbībā gūtā ienākuma nodokļa maksātāja, obligāto iemaksu objekts ir līgumā noteiktā atlīdzība.

(11) Ārvalsts komersanta pilnvarotai personai, kura, nebūdamā darba tiesiskajās attiecībās ar šo komersantu, pārstāv to darbībās, kas saistītas ar ārvalsts komersanta filiāli, obligāto iemaksu objekts ir tai aprēķinātā atlīdzība.

(12) Saeimas deputātam, pašvaldības deputātam, Ministru kabineta loceklim, komercsabiedrības valdes loceklim, padomes loceklim, prokūristam, kontrolierim, Valsts probācijas dienesta brīvprātīgajam probācijas darbiniekam, kā arī citām personām, kuras ieņem amatu, kas dod tiesības uz atlīdzību, obligāto iemaksu objekts ir noteiktā atlīdzība.

(13) Šā panta piektajā daļā noteiktais obligāto iemaksu objekta maksimālais apmērs netiek piemērots personai, uz kuru attiecas Padomes 1968.gada 29.februāra regula (EEK, Euratom, EOTK) Nr.259/68, ar ko nosaka Eiropas Kopienų Civildienesta noteikumus un Pārējo darbinieku nodarbināšanas kārtību (Civildienesta noteikumi), ja Eiropas Savienības pensiju shēmā uzkrātais pensijas kapitāls tiek ieskaitīts Latvijas valsts pensiju sistēmā.

(14) Šā panta otrajā daļā noteiktais obligāto iemaksu objekta minimālais apmērs un piektajā daļā noteiktais obligāto iemaksu objekta maksimālais apmērs netiek piemērots fiziskajām personām, kuras veic saimniecisko darbību un par to maksā patentmaksu.

(15) Fiziskajām personām, kuras veic saimniecisko darbību un par to maksā patentmaksu, Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra aprēķina obligāto iemaksu objektu atbilstoši maksājumam speciālajā budžeta kontā.

Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 10.06.98. likumu, 25.11.99. likumu, 20.06.2001. likumu, 06.06.2002. likumu, 03.04.2003. likumu, 22.01.2004. likumu, 17.03.2005. likumu, 27.10.2005. likumu, 19.12.2006. likumu, 19.06.2008. likumu, 11.12.2008. likumu, 01.12.2009. likumu, 03.12.2009. likumu, 09.08.2010. likumu un 20.12.2010. likumu.

15. pants. **Obligāto iemaksu administrēšana**

Obligātās iemaksas administrē normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā.

16. pants. **Nokavējuma nauda**

(1) *Izslēgta ar 19.12.2006. likumu.*

(2) Par obligāto iemaksu veikšanas termiņa nokavējumu tiek piedzīta nokavējuma nauda no laikā nesamaksātās obligāto iemaksu summas (pamatparāda) par katru nokavēto dienu

* Sk. «Pārejas noteikumu» 43.punktu. *Izd. piezīme.*

saskaņā ar likumu «Par nodokļiem un nodevām».

(3) Nokavējuma nauda maksājama vai piedzenama no darba devēja, pašnodarbinātā, iekšzemes darba ņēmēja pie darba devēja – ārvalstnieka un ārvalstu darba ņēmēja pie darba devēja – ārvalstnieka finanšu līdzekļiem.

1998.gada 10.jūnija likuma redakcijā ar grozījumiem, kas izdarīti ar 25.11.1999. likumu un 19.12.2006. likumu.

16.¹ pants. **Maksātāju atbildība par citiem likuma pārkāpumiem**

(1) Ja darba devējs ir nodarbinājis vai nodarbina personu, nenoslēdzot darba, uzņēmuma, graudniecības vai pārvadājuma līgumu, un ir aprēķinājis vai izmaksājis vai viņam bija jāaprēķina un jāizmaksā darba ņēmējam ienākums, no kura bija jāaprēķina obligātās iemaksas, bet šis ienākums nav uzrādīts grāmatvedības uzskaitē un Valsts ieņēmumu dienestam iesniegtajā ziņojumā par valsts sociālās apdrošināšanas obligātajām iemaksām no darba ņēmēju darba ienākumiem, iedzīvotāju ienākuma nodokli un uzņēmējdarbības riska valsts nodevu pārskata mēnesī un no tā nav aprēķinātas obligātās iemaksas, Valsts ieņēmumu dienests piedzen no darba devēja obligātās iemaksas no summas, kas atbilst Valsts ieņēmumu dienesta rīcībā esošajai informācijai par personai aprēķināmo atlīdzību, ja tās lielumu ir iespējams noteikt un ja tā ir lielāka par Ministru kabineta noteikto minimālo mēneša darba algu, vai no Ministru kabineta noteiktās minimālās mēneša darba algas, ja aprēķināmā atlīdzība ir vienāda vai mazāka par to vai ja faktisko atlīdzību nav iespējams noteikt, un soda naudu trīskāršā obligāto iemaksu apmērā. Ja nav iespējams noteikt periodu, kurā darba devējs ir nodarbinājis personu, nenoslēdzot darba, uzņēmuma, graudniecības vai pārvadājuma līgumu, uzskatāms, ka persona ir jau nodarbināta trīs mēnešus, ieskaitot to kalendāra mēnesi, kurā pārkāpums atklāts, ja vien darba devējs vai darbinieks nevar pierādīt īsāku darba tiesisko attiecību pastāvēšanas ilgumu.

(1.¹) Ja darba devējs ir nodarbinājis vai nodarbina personu, noslēdzot darba, uzņēmuma, graudniecības vai pārvadājuma līgumu, bet tai aprēķinātie vai izmaksātie ienākumi vai ienākumi, kuri bija jāaprēķina un jāizmaksā un no kuriem bija jāaprēķina obligātās iemaksas, nav uzrādīti grāmatvedības uzskaitē un Valsts ieņēmumu dienestam iesniegtajā ziņojumā par valsts sociālās apdrošināšanas obligātajām iemaksām no darba ņēmēju darba ienākumiem, par iedzīvotāju ienākuma nodokli un uzņēmējdarbības riska valsts nodevu pārskata mēnesī un no šiem ienākumiem nav aprēķinātas obligātās iemaksas, Valsts ieņēmumu dienests piedzen no darba devēja obligāto iemaksu starpību starp obligāto iemaksu summu, kas aprēķināma saskaņā ar Valsts ieņēmumu dienesta rīcībā esošo informāciju, un darba devēja aprēķināto obligāto iemaksu summu, kā arī soda naudu trīskāršā obligāto iemaksu apmērā.

(2) Izslēgta ar 15.12.2011. likumu.

(3) Ja tiek konstatēts, ka darba devējs ir nodarbinājis personu, nenoslēdzot darba, uzņēmuma, graudniecības vai pārvadājuma līgumu, bet Valsts ieņēmumu dienestam nav iespējams nodarbināto personu identificēt, obligātās iemaksas un soda naudu piedzen šā panta pirmajā daļā noteiktajā kārtībā, tās nepersonificējot.

(4) Izslēgta ar 27.10.2005. likumu.

(5) Ja šā likuma 1.panta 2.punkta «a» apakšpunktā minētajām personām darba devējs aprēķinājis obligātās iemaksas no darba algas, kas ir mazāka par Ministru kabineta noteikto minimālo darba algu, un nav attaisnojoša dokumenta, kas to apstiprina, nodokļu administrācija piedzen no darba devēja obligātās iemaksas un soda naudu trīskāršā obligāto iemaksu apmērā no summas, kas atbilst Ministru kabineta noteiktajam minimālās darba algas apmēram.

(5.¹) Valsts ieņēmumu dienestam, veicot nodokļu revīziju (auditu), ir tiesības precizēt darba devēja aprēķinātos darba ņēmēja darba ienākumus un tos noteikt, pamatojoties uz aprēķinu, kas veikts saskaņā ar Valsts ieņēmumu dienesta rīcībā esošo informāciju, ja pastāv abi šādi nosacījumi:

- 1) Valsts ieņēmumu dienesta rīcībā ir informācija par darba devēja ienākumiem, no kuriem bija iespējams veikt darbiniekiem lielāku samaksu, nekā norādīts grāmatvedības uzskaitē;
- 2) darba devējs nenodrošina pierādījumus minēto darba ienākumu pamatotības aprēķinam.

(5.²) Ja darba devēja aprēķināmie darba ņēmēja darba ienākumi ir noteikti, pamatojoties uz aprēķinu saskaņā ar šā panta 5.¹ daļu, Valsts ieņēmumu dienests piedzen no darba devēja obligāto iemaksu starpību starp obligāto iemaksu summu, kura noteikta, pamatojoties uz aprēķinu, kas veikts saskaņā ar Valsts ieņēmumu dienesta rīcībā esošo informāciju, un darba devēja aprēķināto

obligāto iemaksu summu, kā arī soda naudu trīskāršā obligāto iemaksu apmērā.

(6) *Izslēgta ar 19.12.2006. likumu.*

1999.gada 25.novembra likuma redakcijā ar grozījumiem, kas izdarīti ar 20.06.2001. likumu, 06.06.2002. likumu, 22.01.2004. likumu, 17.03.2005. likumu, 19.06.2008. likumu, 11.12.2008. likumu, 20.12.2010. likumu un 15.12.2011. likumu.

17. pants. Soda naudas un nokavējuma naudas izlietošanas kārtība

Soda naudu, kas aprēķināta Valsts ieņēmumu dienesta veikto pārbaužu rezultātā, un nokavējuma naudu Valsts kase ieskaita katrā speciālajā budžetā atbilstoši gadskārtējā valsts budžeta likumā noteiktajam šā speciālā budžeta ieņēmumu īpatsvaram.

1999.gada 25.novembra likuma redakcijā ar grozījumiem, kas izdarīti ar 19.12.2006. likumu.

18. pants. Obligāto un brīvprātīgo iemaksu likme

(1) Obligāto iemaksu likme, ja darba ņēmējs tiek apdrošināts visiem sociālās apdrošināšanas veidiem, ir 35,09 procenti, no kuriem 24,09 procentus maksā darba devējs un 11 procentus – darba ņēmējs.

(2) Obligāto iemaksu likmi obligāti sociāli apdrošināmajām personām un tās sadalījumu pa sociālās apdrošināšanas veidiem nākamajam gadam nosaka Ministru kabinets.

(3) Brīvprātīgo iemaksu likme ir Ministru kabineta noteiktā likme pensiju apdrošināšanai, invaliditātes apdrošināšanai, maternitātes un slimības apdrošināšanai un vecāku apdrošināšanai.

Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 25.11.99. likumu, 06.06.2002. likumu, 17.03.2005. likumu, 08.11.2007. likumu un 20.12.2010. likumu.

19. pants. Obligātās iemaksas no valsts pamatbudžeta un speciālajiem budžetiem

(1) Ministru kabineta noteiktajā kārtībā:

1) no valsts pamatbudžeta tiek veiktas obligātās iemaksas pensiju apdrošināšanai par šā likuma 6.panta ceturtais daļas 2., 6., 7., 8. 9. un 11.punktā minētajām personām;

2) no valsts pamatbudžeta tiek veiktas obligātās iemaksas apdrošināšanai pret bezdarbu par šā likuma 6.panta piektās daļas 2., 4. un 5.punktā minētajām personām;

3) no nodarbinātības speciālā budžeta tiek veiktas obligātās iemaksas pensiju apdrošināšanai par šā likuma 6.panta ceturtais daļas 3.punktā minētajām personām;

4) no invaliditātes, maternitātes un slimības speciālā budžeta tiek veiktas obligātās iemaksas pensiju apdrošināšanai par šā likuma 6.panta ceturtais daļas 4., 5. un 10.punktā minētajām personām un bezdarba apdrošināšanai par šā likuma 6.panta piektās daļas 3. un 6.punktā minētajām personām.

5) no darba negadījumu speciālā budžeta tiek veiktas obligātās iemaksas pensiju apdrošināšanai par šā likuma 6.panta ceturtais daļas 4. un 5.punktā minētajām personām un bezdarba apdrošināšanai par šā likuma 6.panta piektās daļas 3.punktā minētajām personām, ja šo personu invaliditātes vai slimības cēlonis ir nelaimes gadījums darbā vai arodslimība;

6) no invaliditātes, maternitātes un slimības speciālā budžeta tiek veiktas obligātās iemaksas invaliditātes apdrošināšanai par šā likuma 6.panta 5.¹ daļas 1. un 2.punktā minētajām personām;

7) no valsts pamatbudžeta tiek veiktas obligātās iemaksas par šā likuma 6.panta 5.¹ daļas 3.punktā minētajām personām.

(2) Obligātās iemaksas no valsts pamatbudžeta vai speciālajiem budžetiem netiek veiktas par pārskata mēneša dienām, par kurām personai ir aprēķinātas vai veiktas obligātās iemaksas kā par darba ņēmēju, iekšzemes darba ņēmēju pie darba devēja – ārvalstnieka, ārvalstu darba ņēmēju pie darba devēja – ārvalstnieka vai kā par pašnodarbināto.

Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 10.06.98. likumu, 25.11.99. likumu, 22.01.2004. likumu, 27.10.2005. likumu, 26.04.2007. likumu, 08.11.2007. likumu, 19.06.2008. likumu, 11.12.2008. likumu, 01.12.2009. likumu un 15.12.2011. likumu.

Obligāto iemaksu aprēķināšana

20. pants. Obligāto iemaksu apmēra noteikšana

(1) Darba devējs aprēķina obligāto iemaksu, kas jāveic par katru darba ņēmēju, reizinot iemaksu objektu ar obligāto iemaksu likmi, kāda noteikta darba devējam, ja darba ņēmējs ir apdrošināts visos sociālās apdrošināšanas veidos.

(2) Darba devējs aprēķina obligāto iemaksu, kas jāveic darba ņēmējam, reizinot iemaksu objektu ar obligāto iemaksu likmi, kāda noteikta darba ņēmējam, ja darba ņēmējs ir apdrošināts visos sociālās apdrošināšanas veidos.

(3) Darba devējs aprēķina obligāto iemaksu, kas jāveic par katru darba ņēmēju, kurš:

1) sasniedz vecumu, kas dod tiesības saņemt valsts vecuma pensiju vai kuram ir piešķirta valsts vecuma pensija (tai skaitā priekšlaicīgi), reizinot iemaksu objektu ar obligāto iemaksu likmi, kāda noteikta darba devējam valsts pensiju apdrošināšanai, maternitātes un slimības apdrošināšanai, vecāku apdrošināšanai un darba negadījumu apdrošināšanai;

2) ir izdienas pensijas saņēmējs vai invalīds – valsts speciālās pensijas saņēmējs, reizinot iemaksu objektu ar obligāto iemaksu likmi, kāda noteikta darba devējam valsts pensiju apdrošināšanai, invaliditātes apdrošināšanai, maternitātes un slimības apdrošināšanai, vecāku apdrošināšanai un darba negadījumu apdrošināšanai.

(4) Darba devējs aprēķina obligāto iemaksu, kas jāveic darba ņēmējam, kurš:

1) sasniedz vecumu, kas dod tiesības saņemt valsts vecuma pensiju vai kuram ir piešķirta valsts vecuma pensija (tai skaitā priekšlaicīgi), reizinot iemaksu objektu ar obligāto iemaksu likmi, kāda noteikta darba ņēmējam valsts pensiju apdrošināšanai, vecāku apdrošināšanai un maternitātes un slimības apdrošināšanai;

2) ir izdienas pensijas saņēmējs vai invalīds – valsts speciālās pensijas saņēmējs, reizinot iemaksu objektu ar obligāto iemaksu likmi, kāda noteikta darba ņēmējam valsts pensiju apdrošināšanai, invaliditātes apdrošināšanai, vecāku apdrošināšanai un maternitātes un slimības apdrošināšanai.

(5) Ārvalstu darba ņēmējs pie darba devēja – ārvalstnieka aprēķina obligāto iemaksu, reizinot obligāto iemaksu objektu ar šā likuma 18.pantā noteikto obligāto iemaksu likmi, izņemot likmi, kāda noteikta darba negadījumu apdrošināšanai un apdrošināšanai pret bezdarbu, sākot ar 184.dienu, kopš viņš uzturas Latvijas Republikā, vai ar 367.uzturēšanās dienu, ja personai, kura ir nosūtīta veikt konkrētu darbu Latvijas Republikas teritorijā uz laika periodu, ne ilgāku par 12 mēnešiem, darba ilgums pārsniedz 12 mēnešus.

(6) Pašnodarbinātais (izņemot fizisko personu, kura veic saimniecisko darbību un par to maksā patentmaksu) aprēķina obligāto iemaksu, reizinot iemaksu objektu ar obligāto iemaksu likmi, kāda noteikta pašnodarbinātajiem.

(7) Iekšzemes darba ņēmējs pie darba devēja – ārvalstnieka:

1) aprēķina obligāto iemaksu, reizinot obligāto iemaksu objektu ar šā likuma 18.pantā noteikto obligāto iemaksu likmi;

2) ja šis darba ņēmējs sasniedz vecumu, kas dod tiesības saņemt valsts vecuma pensiju vai viņam ir piešķirta valsts vecuma pensija (tai skaitā priekšlaicīgi), aprēķina obligāto iemaksu, reizinot obligāto iemaksu objektu ar šā likuma 18.pantā noteikto obligāto iemaksu likmi, izņemot likmi, kāda noteikta apdrošināšanai pret bezdarbu un invaliditātes apdrošināšanai;

3) ja šis darba ņēmējs ir izdienas pensijas saņēmējs vai invalīds – valsts speciālās pensijas saņēmējs, aprēķina obligāto iemaksu, reizinot obligāto iemaksu objektu ar šā likuma 18.pantā noteikto obligāto iemaksu likmi, izņemot likmi, kāda noteikta apdrošināšanai pret bezdarbu.

Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 10.06.98. likumu, 25.11.99. likumu, 20.06.2001. likumu, 06.06.2002. likumu, 22.01.2004. likumu, 17.03.2005. likumu, 08.11.2007. likumu, 19.06.2008. likumu, 11.12.2008. likumu, 01.12.2009. likumu un 15.12.2011. likumu.

20.¹ pants. Darba ienākumu un obligāto iemaksu apmēra precizēšana

Darba devējs precizē darba ņēmēja darba ienākumus un obligātās iemaksas par iepriekšējo mēnesi pirms pārskata mēneša. Valsts ieņēmumu dienests precizē darba ņēmēja darba ienākumus un obligātās iemaksas par iepriekšējiem mēnešiem saskaņā ar Valsts ieņēmumu

dienesta audita rezultātiem. Kārtību, kādā darba devējs un Valsts ieņēmumu dienests precizē darba ņēmēja darba ienākumus un obligātās iemaksas, kā arī īpašus gadījumus, kuros darba devējs precizē darba ņēmēja darba ienākumus un obligātās iemaksas par iepriekšējiem pārskata mēnešiem, un kārtību, kādā aprēķina un veic obligātās iemaksas par personām, kurām atbilstoši Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likumam atlīdzināti darba ienākumi, kā arī iesniedz ziņojumus par obligātajām iemaksām, nosaka Ministru kabinets.

2008.gada 19.jūnija likuma redakcijā ar grozījumiem, kas izdarīti ar 08.07.2011. likumu.

21. pants. Iemaksu veikšanas kārtība un termiņi

(1) Darba devējs iemaksā speciālā budžeta kontā obligātās iemaksas par katru darba ņēmēju reizi mēnesī termiņos, kādi norādīti Valsts ieņēmumu dienesta izsniegtajā paziņojumā.

(2) Darba ņēmējs veic obligātās iemaksas ar darba devēja starpniecību. Darba devējs ietur iemaksas, kas jāveic darba ņēmējam, un iemaksā tās speciālā budžeta kontā šā panta pirmajā daļā noteiktajos termiņos.

(2.¹) Ja darba devējs nav veicis šajā likumā noteiktās sociālās apdrošināšanas iemaksas, persona, par kuru darba devējam tās bija jāveic un kura ir sasniegusi vecumu, kas dod tiesības saņemt valsts vecuma pensiju, var veikt sociālās apdrošināšanas iemaksas pensiju apdrošināšanai. Ministru kabinets reglamentē noteikumus, termiņus un kārtību, kādā persona veic sociālās apdrošināšanas iemaksas pensiju apdrošināšanai.

(3) Pašnodarbinātais (izņemot fizisko personu, kura veic saimniecisko darbību un par to maksā patentmaksu) veic obligātās iemaksas līdz ceturksnim sekojošā mēneša 15.datumam.

(4) Iekšzemes darba ņēmējs pie darba devēja – ārvalstnieka un ārvalstu darba ņēmējs pie darba devēja – ārvalstnieka veic obligātās iemaksas līdz ceturksnim sekojošā mēneša 15.datumam.

(5) Personas, kuras brīvprātīgi pievienojušās pensiju apdrošināšanai, invaliditātes apdrošināšanai, maternitātes un slimības apdrošināšanai un vecāku apdrošināšanai, veic brīvprātīgās iemaksas līdz katra mēneša pēdējai dienai.

(6) Izslēgta ar 20.06.2001. likumu.

(7) Nokavētās obligātās iemaksas veicamas saskaņā ar likumu «Par nodokļiem un nodevām».

(8) Izslēgta ar 20.06.2001. likumu.

(9) Ja tiek nokavēta algotā darba ienākumu izmaksa, darba devēja pienākums ir veikt obligātās iemaksas par aprēķinātajiem darba ienākumiem termiņā, kādā tās būtu jāveic, ja darba ienākumi būtu izmaksāti savlaicīgi.

Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 10.06.98. likumu, 25.11.99. likumu, 20.06.2001. likumu, 08.11.2007. likumu, 03.12.2009. likumu un 20.12.2010. likumu.

21.¹ pants. Pārmaksāto iemaksu atmaksāšana

(1) Kalendāra gada laikā pārmaksātās iemaksas triju mēnešu laikā pēc kalendāra gada beigām aprēķina Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra Ministru kabineta noteiktajā kārtībā.

(2) Sociāli apdrošināto personu pārmaksātās iemaksas atmaksā Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra Ministru kabineta noteiktajā kārtībā.

(3) Pārmaksātās iemaksas, kuru apmērs nesasniedz valstī noteikto minimālo darba algu, tiek uzkrātas un atmaksātas pēc tā kalendāra gada beigām, kurā tās sasniedz vai pārsniedz valstī noteikto minimālo darba algu.

(4) Katra darba devēja pārmaksātās obligātās iemaksas Valsts ieņēmumu dienests novirza citu nodokļu parādu segšanai, ja tādi ir, vai ieskaita nākamo periodu maksājumos, vai pēc darba devēja pieprasījuma atmaksā.

1999.gada 25.novembra likuma redakcijā.

22. pants. Obligātās iemaksas ieskaitīšana speciālo budžetu kontos

(1) Valsts kase ik dienu ieskaita obligātās iemaksas speciālo budžetu kontos atbilstoši gadskārtējā valsts budžeta likumā noteiktajam šā speciālā budžeta ieņēmumu īpatsvaram.

(2) Ja, plānojot gadskārtējo valsts budžeta likumu, kādā no speciālajiem budžetiem ieņēmumi un iepriekšējo gadu līdzekļu atlikums nesedz gadskārtējā budžeta izdevumus, bet citā speciālajā budžetā ir līdzekļu atlikums, aprēķinot katra speciālā budžeta ieņēmumu īpatsvaru, tajā iekļauj finansējumu budžeta izdevumu segšanai. Ja plānotie speciālā budžeta ieņēmumi

pārsniedz izdevumus, izstrādājot gadskārtējo valsts budžeta likumu, speciālā budžeta ieņēmumu īpatsvarā tiek iekļauti norēķini starp speciālajiem budžetiem, ņemot vērā iepriekšējos gados veiktās ieņēmumu īpatsvara izmaiņas nepieciešamā finansējuma nodrošināšanai.

1999.gada 25.novembra likuma redakcijā ar grozījumiem, kas izdarīti ar 16.06.2009. likumu.

23. pants. Ziņojums par obligātajām iemaksām

(1) Darba devējam ir pienākums reizi mēnesī līdz obligāto iemaksu veikšanai noteiktajam termiņam iesniegt Valsts ieņēmumu dienestam ziņojumu par obligāto iemaksu objektu un obligātajām iemaksām no darba ņēmēju darba ienākumiem pārskata mēnesī Ministru kabineta noteiktajā kārtībā.

(1..¹) Ja darba devējs atbilstoši šā panta pirmajai daļai nav iesniedzis ziņojumu par obligāto iemaksu objektu un obligātajām iemaksām, šāda ziņojuma iesniegšanai piemēro šā likuma 20.¹ panta noteikumus.

(2) Pašnodarbinātajiem (izņemot fiziskās personas, kuras veic saimniecisko darbību un par to maksā patentmaksu), iekšzemes darba ņēmējiem pie darba devēja – ārvalstnieka un ārvalstu darba ņēmējiem pie darba devēja – ārvalstnieka ir pienākums līdz obligāto iemaksu veikšanai noteiktajam termiņam iesniegt Valsts ieņēmumu dienestam ziņojumu par obligāto iemaksu objektu un obligātajām iemaksām Ministru kabineta noteiktajā kārtībā.

(3) Valsts ieņēmumu dienests Ministru kabineta noteiktajā kārtībā sniedz Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūrai ziņas par veiktajām sociālās apdrošināšanas iemaksām un veiktajiem sociālā nodokļa maksājumiem. Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra Ministru kabineta noteiktajā kārtībā reģistrē obligāto iemaksu un sociālā nodokļa maksājumus un pārrēķina obligāto iemaksu objektu, ja šīs iemaksas nav veiktas pilnā apmērā.

(4) Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra, sociāli apdrošinātajai personai ierodoties personiski vai iesniedzot rakstveida pieprasījumu jebkurā Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras nodaļā, bez maksas tai izsniedz vai nosūta ziņas par šīs personas apdrošināšanas konta stāvokli.

(5) Valsts ieņēmumu dienestam ir tiesības precizēt un labot obligāto iemaksu veicēju iesniegto informāciju, ja, pamatojoties uz citu valsts iestāžu sniegto informāciju, konstatētas kļūdas obligāto iemaksu veicēju iesniegtajās ziņās vai ziņojumos par obligātajām iemaksām. Šādā gadījumā Valsts ieņēmumu dienests 10 darbdienu laikā pēc kļūdu labošanas informē obligāto iemaksu veicēju par izdarītajiem labojumiem.

Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 25.11.99. likumu, 20.06.2001. likumu, 17.03.2005. likumu, 15.06.2006. likumu, 19.06.2008. likumu, 16.06.2009. likumu un 03.12.2009. likumu.

VI nodaļa

Valsts obligātās sociālās apdrošināšanas administrācija

24. pants. Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra

(1) Līdz 2003.gada 31.decembrim:

1) Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra (turpmāk – Aģentūra) ir bezpeļņas organizācija valsts akciju sabiedrība, kas darbojas saskaņā ar šo likumu, likumu «Par bezpeļņas organizācijām», likumu «Par akciju sabiedrībām», citiem normatīvajiem aktiem un saviem statūtiem;

2) Aģentūra ir juridiskā persona, tai ir savi norēķinu konti bankās un savs zīmogs;

3) Aģentūra ir šā likuma 7.pantā noteikto budžetu rīkotāja;

4) Aģentūras darbību kontrolē Ministru kabineta iecelta padome, kuras sastāvā tiek iekļauti labklājības ministra ieteiktie pārstāvji;

5) Aģentūras padomes priekšsēdētājs ir labklājības ministrs, kas ir arī valsts kapitāla daļu turētāja pārstāvis Aģentūrā;

6) Aģentūras ģenerāldirektoru pēc labklājības ministra ieteikuma amatā ieceļ Ministru kabinets.

(2) No 2004.gada 1.janvāra:

1) Aģentūra ir Labklājības ministrijas pārraudzībā esoša valsts aģentūra, kas realizē valsts politiku sociālās apdrošināšanas un valsts sociālo pabalstu jomā;

2) Aģentūra nodarbojas ar speciālo budžetu administrēšanu, kā arī saskaņā ar normatīvajiem aktiem Aģentūras kompetencē nodoto sociālās apdrošināšanas pakalpojumu un valsts sociālo pabalstu administrēšanu;

3) Aģentūras teritoriālās struktūrvienības ir Aģentūras nodaļas.

(3) No 2011.gada 1.janvāra Aģentūra administrē izdienas pensijas, kas piešķirtas saskaņā ar Valsts un pašvaldību profesionālo orķestru, koru, koncertorganizāciju, teātru un cirka mākslinieku izdienas pensiju un baleta mākslinieku pabalsta par radošo darbu likumu, Tiesnešu izdienas pensiju likumu, Diplomātu izdienas pensiju likumu, Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja amatpersonu izdienas pensiju likumu, Prokuroru izdienas pensiju likumu, likumu «Par izdienas pensijām Iekšlietu ministrijas sistēmas darbiniekiem ar speciālajām dienesta pakāpēm» un nolikumu «Par iekšlietu iestāžu ierindas un komandējošā sastāva darbinieku pensijām (darba devēju pensijām)» (turpmāk – izdienas pensijas).

2003.gada 3.aprīļa likuma redakcijā ar grozījumiem, kas izdarīti ar 22.01.2004. likumu un 20.12.2010. likumu.

25. pants. Aģentūras darbības finansēšana

(1) Līdz 2003.gada 31.decembrim Aģentūras darbību finansē no speciālajiem budžetiem likumā noteiktajā kārtībā, kā arī no līdzekļiem, ko Aģentūra gūst statūtos paredzētās uzņēmējdarbības rezultātā.

(2) Sākot ar 2004.gada 1.janvāri, Aģentūras darbību finansē no speciālo budžetu īpašiem mērķiem iezīmētajiem ieņēmumiem, no citiem īpašiem mērķiem iezīmētiem ieņēmumiem, no ziedojumiem un dāvinājumiem, no ārvalstu finanšu palīdzības līdzekļiem, kā arī no pašu ieņēmumiem.

2003.gada 3.aprīļa likuma redakcijā ar grozījumiem, kas izdarīti ar 22.01.2004. likumu.

26. pants. Aģentūras darbības finansēšana

Izslēgts ar 03.04.2003. likumu.

27. pants. Aģentūras izdoto administratīvo aktu apstrīdēšana un pārsūdzēšana, izdošanas termiņa pagarināšana

(1) Aģentūras darbinieku izdotos administratīvos aktus vai faktisko rīcību persona var apstrīdēt Aģentūras direktoram mēneša laikā no administratīvā akta spēkā stāšanās dienas. Aģentūras direktora lēmumu var pārsūdzēt tiesā mēneša laikā no direktora lēmuma spēkā stāšanās dienas.

(2) Iesnieguma iesniegšana Aģentūras direktoram vai pieteikuma iesniegšana tiesai neaptur Aģentūras izdotā administratīvā akta darbību. Aģentūras direktors ir tiesīgs ar rakstveida lēmumu apturēt adresātam nelabvēlīga administratīvā akta darbību, ja saņemts personas iesniegums par administratīvā akta darbības apturēšanu.

(3) Aģentūras direktoram ir tiesības ar motivētu lēmumu pagarināt administratīvā akta izdošanas termiņu līdz trim gadiem no personas pieprasījuma saņemšanas dienas, ja sociālās apdrošināšanas pakalpojumu vai valsts sociālo pabalstu piešķiršanai ir nepieciešama ilgstoša faktu konstatācija saistībā ar informācijas saņemšanu no kompetentās ārvalstu iestādes. Aģentūras direktora lēmumu par termiņa pagarināšanu var pārsūdzēt tiesā.

2004.gada 22.janvāra likuma redakcijā ar grozījumiem, kas izdarīti ar 16.06.2009. likumu.

27.¹ pants. Sociālās apdrošināšanas pakalpojumu, valsts sociālo pabalstu un izdienas pensiju pārmaksu atgūšana

(1) Aģentūra atgūst sociālās apdrošināšanas pakalpojumu, valsts sociālo pabalstu un izdienas pensiju pārmaksātās summas par pagājušo laiku, bet ne vairāk kā par triju gadu periodu, skaitot no pārmaksas konstatēšanas dienas. Aģentūras lēmumu par personai piešķirtā sociālās apdrošināšanas pakalpojuma, valsts sociālā pabalsta vai izdienas pensijas pārmaksas atgūšanu izpilda Administratīvā procesa likumā noteiktajā kārtībā.

(2) Ja personai ir piešķirts sociālās apdrošināšanas pakalpojums, valsts sociālais pabalsts vai izdienas pensija, Aģentūra veic ieturējumus sociālās apdrošināšanas pakalpojuma, valsts sociālā pabalsta vai izdienas pensijas pārmaksas atgūšanai ne vairāk kā 10 procentu apmērā no katra piešķirtā sociālās apdrošināšanas pakalpojuma, valsts sociālā pabalsta vai izdienas pensijas. Ieturējumus neveic no bērna piedzimšanas pabalsta, vienreizējā pabalsta pārdzīvojušajam laulātajam un apbedīšanas pabalsta.

(3) Ja personai nav piešķirts sociālās apdrošināšanas pakalpojums, valsts sociālais pabalsts vai izdienas pensija vai to izmaksa ir pārtraukta, iepriekš piešķirto un izmaksāto sociālās apdrošināšanas pakalpojumu, valsts sociālo pabalstu vai izdienas pensiju pārmaksu atgūst tiesu

izpildītājs, pamatojoties uz Aģentūras amatpersonas izpildrīkojumu.

(4) Ja saistībā ar personas nāvi ir radusies sociālās apdrošināšanas pakalpojuma, valsts sociālā pabalsta vai izdienas pensijas pārmaxsa, kredītiestāde vai valsts akciju sabiedrība «Latvijas Pasts» pēc Aģentūras rakstveida pieprasījuma to atmaksā Aģentūrai, pārskaitot attiecīgo summu no personas konta uz Aģentūras pieprasījumā norādīto kontu un atskaitot kredītiestādes vai valsts akciju sabiedrības «Latvijas Pasts» komisijas maksu par pārskaitījuma veikšanu. Pārmaxsu atmaksā apmērā, kas nepārsniedz mirušās personas kredītiestādes vai pasta norēķinu sistēmas (PNS) kontā pieejamos naudas līdzekļus.

(5) Atgūtās sociālās apdrošināšanas pakalpojumu, valsts sociālo pabalstu un izdienas pensiju pārmaxsas ieskaita attiecīgajā speciālajā budžetā vai valsts pamatbudžetā, no kura finansēts pārmaxsātais sociālās apdrošināšanas pakalpojums, valsts sociālais pabalsts vai izdienas pensija.

2010.gada 20.decembra likuma redakcijā.

28. pants. Tiesības norakstīt sociālās apdrošināšanas pakalpojumu, valsts sociālo pabalstu un izdienas pensiju parādu summas

Aģentūra noraksta un izslēdz no bilances tās uzskaitē esošo parādu summas, kas sociālās apdrošināšanas pakalpojumu, valsts sociālo pabalstu un izdienas pensiju saņēmēju vainas dēļ veidojušās kā pārmaxsas, kuru piedziņa nav iespējama, jo parādnieks ir miris vai parāda piedziņai iestājies triju vai 10 gadu noilgums atkarībā no administratīvi tiesisko vai civiltiesisko attiecību esamības, vai kas nepārsniedz 35 procentus no valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta.

2010.gada 20.decembra likuma redakcijā.

29. pants. Sociālās apdrošināšanas pakalpojumu, valsts sociālo pabalstu un izdienas pensiju piegāde dzīvesvietā

Ja persona dzīvesvietā saņem vairākus Aģentūras administrētos pakalpojumus (piemēram, pensijas, pabalstus) un par katra piegādi dzīvesvietā saskaņā ar normatīvajiem aktiem paredzēta maksa, Aģentūra iekasē vienu maksu par piegādi, pamatojoties uz lielāko izmaksājamā pakalpojuma apmēru.

2010.gada 20.decembra likuma redakcijā.

Pārejas noteikumi

1. Šā likuma 5.panta ceturrtā daļa 2001.gada 20.jūnija redakcijā piemērojama no 2001.gada 14.marta.

2001.gada 20.jūnija likuma redakcijā ar grozījumiem, kas izdarīti ar 17.03.2005. likumu.

2. Šā likuma 18.panta pirmajā daļā noteiktā obligāto iemaksu likme un tās sadalījums starp darba devēju un darba ņēmēju stājas spēkā 2003.gada 1.janvārī.

2001.gada 20.jūnija likuma redakcijā.

3. No 1998.gada 1.janvāra līdz 1999.gada 31.decembrim obligāto iemaksu likme ir 37 procenti, no kuriem 28 procentus maksā darba devējs un 9 procentus – darba ņēmējs.

1999.gada 25.novembra likuma redakcijā.

4. Ar šā likuma spēkā stāšanos spēku zaudē likums «Par sociālo nodokli» (Latvijas Republikas Saeimas un Ministru Kabineta Ziņotājs, 1996., 1., 7., 15.nr.), bet:

1) no visiem sociāli apdrošināto personu darba ienākumiem, kas aprēķināti par laika posmu no 1991.gada 1.janvāra līdz 1995.gada 31.decembrim, bet izmaksāti pēc 1996.gada 1.janvāra, sociālās apdrošināšanas iemaksu veicēji aprēķina un nomaksā obligātās sociālās apdrošināšanas iemaksas atbilstoši likumā «Par sociālo nodokli» (Latvijas Republikas Augstākās Padomes un Valdības Ziņotājs, 1991., 3., 21., 29.nr.) noteiktajam sociālā nodokļa objektam un likmēm. Sociālās apdrošināšanas iemaksu aprēķināšanas un maksāšanas pareizības kontroli par šo laika posmu veic Valsts ieņēmumu dienests;

2) no visiem sociāli apdrošināto personu darba ienākumiem, kas aprēķināti par laika posmu no 1996.gada 1.janvāra līdz 1997.gada 31.decembrim, bet izmaksāti pēc 1998.gada 1.janvāra, sociālās apdrošināšanas iemaksu veicēji aprēķina un nomaksā obligātās sociālās apdrošināšanas iemaksas atbilstoši likumā «Par sociālo nodokli» (Latvijas Vēstnesis, 1996., 1., 7., 15.nr.)

noteiktajam sociālā nodokļa objektam un likmēm. Sociālās apdrošināšanas iemaksu aprēķināšanas un maksāšanas pareizības kontroli par šo laika posmu veic Valsts ieņēmumu dienests.

5. Pieteikumi par laika posmā no 1995.gada 1.janvāra līdz 1997.gada 31.decembrim veicamās sociālā nodokļa samaksas pārskatīšanu iesniedzami Valsts ieņēmumu dienestam līdz 1998.gada 31.decembrim.

6. Nokavētie un nemaksātie sociālā nodokļa maksājumi, pamatparāda palielinājums un nokavējuma nauda, kas izveidojušies līdz 1997.gada 31.decembrim, ieskaitāmi šādā secībā – pamatparāds par laika posmu no 1996.gada 1.janvāra līdz 1997.gada 31.decembrim, pamatparāds par laika posmu no 1991.gada 1.janvāra līdz 1995.gada 31.decembrim, pamatparāda palielinājums un nokavējuma nauda par laika posmu no 1991.gada 1.janvāra līdz 1997.gada 31.decembrim.

7. Sociālās apdrošināšanas iemaksu administrēšanas uzsākšanai 1998.gadā valsts pamatbudžetā tiek ieskaitīti līdzekļi no valsts pensiju speciālā budžeta, no nodarbinātības speciālā budžeta, no darba negadījumu speciālā budžeta un no invaliditātes, maternitātes un slimības speciālā budžeta atbilstoši speciālo budžetu īpatsvaram 1998.gada sociālās apdrošināšanas pakalpojumu finansējuma summā.

8. Šā likuma 16.panta otrā daļa stājas spēkā 1999.gada 1.janvārī. Līdz 1998.gada 31.decembrim par iemaksu veikšanas termiņa nokavējumu no darba devēja un pašnodarbinātā tiek piedzīta nokavējuma nauda – 0,1 procents no laikā nemaksātās obligāto iemaksu daļas par katru nokavēto dienu.

1998.gada 10.jūnija likuma redakcijā.

9. Šā likuma 21.panta septītā daļa stājas spēkā 1999.gada 1.janvārī. Līdz 1998.gada 31.decembrim nokavētās un nemaksātās sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas veicamas šādā secībā: pamatparāds, pamatparāda palielinājums un nokavējuma nauda.

1998.gada 10.jūnija likuma redakcijā.

10. Šā likuma 21.panta devītā daļa stājas spēkā 1999.gada 1.janvārī.

1998.gada 10.jūnija likuma redakcijā.

11. Šā likuma 1.panta 3.punkta «i» apakšpunkts, 6.panta septītā daļa, kā arī grozījumi 6.panta trešajā daļā, kas nosaka sociālās apdrošināšanas veidus, kādiem ir pakļauti pašnodarbinātie, kuri sasnieguši vecumu, kas dod tiesības saņemt valsts vecuma pensiju, un I un II grupas invalīdi, stājas spēkā 1998.gada 1.janvārī.

1998.gada 10.jūnija likuma redakcijā.

12. No 2000.gada 1.janvāra līdz 2002.gada 31.decembrim obligāto iemaksu likme un tās sadalījums starp darba devēju un darba ņēmēju ir šāds:

1) no 2000.gada 1.janvāra obligāto iemaksu likme ir 36 procenti, no kuriem 27 procentus maksā darba devējs un 9 procentus – darba ņēmējs;

2) no 2001.gada 1.janvāra obligāto iemaksu likme ir 35 procenti, no kuriem 26 procentus maksā darba devējs un 9 procentus – darba ņēmējs.

2001.gada 20.jūnija likuma redakcijā.

13. Līdz 2000.gada 31.decembrim iekšzemes darba ņēmēji pie darba devēja – ārvalstnieka iesniedz Valsts ieņēmumu dienestam ziņojumu par obligāto iemaksu objektu un veiktajām iemaksām likuma 23.panta otrās daļas noteiktajā kārtībā.

1999.gada 25.novembra likuma redakcijā.

14. Grozījumi šā likuma 1.panta 3.punktā, izņemot «b» un «j» apakšpunktu, grozījumi 5.panta trešajā daļā attiecībā uz pašnodarbināto laulāto brīvprātīgu pievienošanos invaliditātes apdrošināšanai, maternitātes un slimības apdrošināšanai, 6.panta desmitā daļa, grozījumi 12.panta otrajā daļā, grozījumi 13.panta trešajā daļā, grozījumi 17.pantā, grozījumi 18.panta trešajā daļā, grozījumi 19.panta 5.punktā, grozījumi 20.panta piektajā daļā, grozījumi 22.pantā un 23.panta pirmajā un otrajā daļā stājas spēkā 2001.gada 1.janvārī.

1999.gada 25.novembra likuma redakcijā.

15. Kapitalizētā sociālā nodokļa maksājuma pamatparāda un ar to saistītās nokavējuma

naudas dzēšanai atbilstoši likuma «Par nodokļiem un nodevām» 25.pantam ir tādas pašas juridiskās sekas kā šā nodokļa maksājuma pamatparāda un nokavējuma naudas samaksai.

1999.gada 25.novembra likuma redakcijā.

16. Šo pārejas noteikumu 15.punkts attiecas arī uz kapitalizētā sociālā nodokļa maksājuma pamatparādu un ar to saistītās nokavējuma naudas dzēšanu, kas ir veikta no 1998.gada 1.janvāra līdz šā likuma spēkā stāšanās dienai.

1999.gada 25.novembra likuma redakcijā.

17. Ja darba devējs par laika periodu līdz 2001.gada 13.martam (ieskaitot) obligātās iemaksas nav veicis pilnā apmērā, iemaksātā summa tiek sadalīta proporcionāli starp attiecīgā darba devēja darba ņēmējiem.

2001.gada 20.jūnija likuma redakcijā.

18. Šā likuma 20.panta piektā daļa stājas spēkā 2003.gada 1.janvārī. No 2001.gada 1.janvāra līdz 2002.gada 31.decembrim ārvalstu darba ņēmējs pie darba devēja – ārvalstnieka aprēķina obligāto iemaksu, reizinot obligāto iemaksu objektu ar darba ņēmējam noteikto obligāto iemaksu likmi, ja darba ņēmējs ir apdrošināts visos sociālās apdrošināšanas veidos, izņemot likmi, kāda noteikta darba negadījumu apdrošināšanai un apdrošināšanai pret

daļas 2.punktā un septītās daļas 3.punktā attiecībā uz to darba ņēmēju nepakļaušanu apdrošināšanai pret bezdarbu, kuri saņem izdienas pensiju vai kuri ir III grupas invalīdi – valsts speciālās pensijas saņēmēji, stājas spēkā 2004.gada 1.jūlijā.

2004.gada 22.janvāra likuma redakcijā.

26. No 1991.gada 1.janvāra līdz 2001.gada 13.martam (ieskaitot) persona ir sociāli apdrošināta, sākot ar dienu, kad tā ieguvusi darba ņēmēja statusu vai iesaukta obligātajā aktīvajā militārajā dienestā, neatkarīgi no tā, vai faktiski ir veiktas obligātās iemaksas (sociālais nodoklis).

2005.gada 17.marta likuma redakcijā ar grozījumiem, kas izdarīti ar 19.06.2008. likumu.

27. Ja par šo pārejas noteikumu 26.punktā minētajām personām obligāto iemaksu (sociālā nodokļa) administrācijā nav reģistrēts obligāto iemaksu (sociālā nodokļa) objekts atbilstoši šā likuma 14.panta pirmajā daļā noteiktajam, obligāto iemaksu (sociālā nodokļa) objekts ir Ministru kabineta noteiktā minimālā darba alga attiecīgajā laika periodā.

2005.gada 17.marta likuma redakcijā.

28. Grozījumi šā likuma 1.panta 4.punktā attiecībā uz personu, kuru nodarbina citas dalībvalsts darba devējs un kurai saskaņā ar regulas 13., 14., 15., 16. un 17.pantu piemēro Latvijas Republikas normatīvos aktus, stājas spēkā 2006.gada 1.janvārī.

2005.gada 17.marta likuma redakcijā.

29. Grozījumi šā likuma 6.panta otrajā daļā attiecībā uz darba ņēmēju – I un II grupas invalīdu pakļaušanu apdrošināšanai pret bezdarbu, devītajā daļā attiecībā uz iekšzemes darba ņēmēju pie darba devēja – ārvalstnieka – I un II grupas invalīdu pakļaušanu apdrošināšanai pret bezdarbu, kā arī šā likuma 20.panta trešajā, ceturtajā un septītajā daļā attiecībā uz darba ņēmēju un iekšzemes darba ņēmēju pie darba devēja – ārvalstnieka – I un II grupas invalīdu pakļaušanu apdrošināšanai pret bezdarbu stājas spēkā 2006.gada 1.janvārī.

2005.gada 17.marta likuma redakcijā.

30. Grozījumi šā likuma 6.panta piektajā daļā attiecībā uz maternitātes pabalstu saņēmēju pakļaušanu apdrošināšanai pret bezdarbu stājas spēkā 2006.gada 1.janvārī.

2005.gada 17.marta likuma redakcijā.

31. Grozījumi šā likuma 6.panta astotajā un devītajā daļā un 20.panta septītajā daļā attiecībā uz iekšzemes darba ņēmēju pie darba devēja – ārvalstnieka pakļaušanu darba negadījumu apdrošināšanai stājas spēkā 2006.gada 1.janvārī.

2005.gada 17.marta likuma redakcijā.

32. Šā likuma 6.panta septiņpadsmitā daļa stājas spēkā 2006.gada 1.janvārī.

2005.gada 17.marta likuma redakcijā.

33. Šā likuma 18.panta pirmās daļas jaunā redakcija par obligātās iemaksu likmes noteikšanu, ja darba ņēmējs tiek apdrošināts visiem sociālās apdrošināšanas veidiem, 33,09 procentu apmērā, no kuriem 24,09 procentus maksā darba devējs un 9 procentus – darba ņēmējs, stājas spēkā 2006.gada 1.janvārī.

2005.gada 17.marta likuma redakcijā.

34. Līdz dienai, kad stāsies spēka likums, kas noteiks turpmāko individuālā uzņēmuma statusu, par darba ņēmēju papildus šā likuma 1.panta 2.punktā minētajām personām uzskatāms:

1) individuālā uzņēmuma (kas dibināts, lai nodarbotos ar amatniecību likuma «Par amatniecību» izpratnē) īpašnieks, kurš, nebūdam darba tiesiskajās attiecībās ar sava uzņēmuma pārvaldes institūciju, veic šā uzņēmuma vadības funkciju, ja uzņēmumā likumā noteiktajā kārtībā nav iecelts (ievēlēts) pārvaldnieks (direktors), un viņa obligāto iemaksu objekts ir paša izraudzīta summa, kas nav mazāka par Ministru kabineta noteikto minimālo darba algu;

2) likumā noteiktajā kārtībā iecelts (ievēlēts) individuālā uzņēmuma pārvaldnieks (direktors), kurš, nebūdam darba tiesiskajās attiecībās ar šo uzņēmumu, veic uzņēmuma vadības funkciju, un viņa obligāto iemaksu objekts ir viņam noteiktā atlīdzība, bet, ja atlīdzība nav noteikta, – paša izraudzīta summa, kas nav mazāka par Ministru kabineta noteikto minimālo darba algu.

2005.gada 27.oktobra likuma redakcijā.

35. Ja šo pārejas noteikumu 34.punktā minētās personas nav sev noteikušas obligāto iemaksu objektu vai tas ir mazāks par Ministru kabineta noteikto minimālās darba algas apmēru un nav attaisnojoša dokumenta, kas to apstiprina, nodokļu administrācija piedzen no darba devēja obligātās iemaksas un soda naudu trīskāršā obligāto iemaksu apmērā no summas, kas atbilst Ministru kabineta noteiktajam minimālās darba algas apmēram.

2005.gada 27.oktobra likuma redakcijā.

36. Grozījumi šā likuma 5.pantā, 6.panta ceturtajā daļā un 19.pantā attiecībā uz personām, kuras saņem bērna invalīda kopšanas pabalstu, stājas spēkā 2006.gada 1.janvārī.

2005.gada 27.oktobra likuma redakcijā.

37. Grozījumi šā likuma 1.panta 3.punkta ievaddaļā un 14.panta otrajā daļā attiecībā uz fiksētā iedzīvotāju ienākuma nodokļa maksātājiem, kā arī 6.panta 3.¹ daļa stājas spēkā 2008.gada 1.septembrī. Pašnodarbinātajiem, kuri ar 2008.gadu maksā fiksēto iedzīvotāju ienākuma nodokli un kuri no 2008.gada 1.janvāra līdz 2008.gada 31.augustam nav veikuši obligātās iemaksas, ir tiesības izvēlēties veikt obligātās iemaksas par šo periodu. Obligātās iemaksas par periodu no 2008.gada 1.janvāra līdz 2008.gada 31.augustam veic līdz 2008.gada 15.oktobrim, un tām nepiemēro nokavējuma naudu.

2008.gada 19.jūnija likuma redakcijā.

38. Grozījumi šā likuma 5.panta pirmajā daļā, 6.panta ceturtajā un piektajā daļā attiecībā uz to personu pakļaušanu pensiju apdrošināšanai un apdrošināšanai pret bezdarbu, kuras saņem paternitātes pabalstu, stājas spēkā 2009.gada 1.janvārī.

2008.gada 19.jūnija likuma redakcijā.

39. Šā likuma 6.panta 5.¹ daļa un grozījumi 19.pantā attiecībā uz to personu pakļaušanu invaliditātes apdrošināšanai, kuras saņem maternitātes vai paternitātes pabalstu vai kuras kopj bērnu, kas nav sasniedzis pusotra gada vecumu, un saņem bērna kopšanas pabalstu, vai kuras kopj bērnu, kas nav sasniedzis gada vecumu, un saņem vecāku pabalstu, stājas spēkā 2009.gada 1.janvārī.

2008.gada 19.jūnija likuma redakcijā.

40. Grozījumi šā likuma 6.panta otrajā un devītajā daļā, 20.panta trešās daļas 2.punktā, ceturtās daļas 2.punktā un septītās daļas 3.punktā attiecībā uz invalīdu – valsts speciālās pensijas saņēmēju pakļaušanu sociālās apdrošināšanas veidiem stājas spēkā 2009.gada 1.janvārī.

2008.gada 19.jūnija likuma redakcijā.

41. Grozījumi šā likuma 13.panta otrajā daļā stājas spēkā 2009.gada 1.janvārī.

2008.gada 19.jūnija likuma redakcijā.

42. Grozījumi šā likuma 14.panta septītajā daļā attiecībā uz obligāto iemaksu objektā neietveramajām darba ņēmēja labā veiktajām darba devēja iemaksām privātajos pensiju fondos atbilstoši licencētajiem pensiju plāniem un iemaksātajām apdrošināšanas prēmiju summām stājas spēkā 2009.gada 1.janvārī.

2008.gada 19.jūnija likuma redakcijā.

43. Šā likuma 14.panta piektajā un sestajā daļā paredzētais obligāto un brīvprātīgo iemaksu objekta maksimālā apmēra ierobežojums (Ministru kabinetam deleģētās tiesības noteikt iemaksu objekta maksimālo apmēru) netiek piemērots laikā no 2009.gada 1.janvāra līdz 2013.gada 31.decembrim.

2008.gada 19.jūnija likuma redakcijā.

44. Personām, kurām laikā no 1996.gada 1.janvāra līdz 2001.gada 13.martam (ieskaitot) tika atteikta bezdarbnieka pabalsta piešķiršana sakarā ar to, ka darba devējs nebija veicis obligātās iemaksas (sociālo nodokli), ar 2009.gada 1.janvārī pensiju apdrošināšanai tiek ieskaitīts laika periods līdz deviņiem mēnešiem, kurā personai netika izmaksāts bezdarbnieka pabalsts un kurā tā nav bijusi sociāli apdrošinātās personas statusā. Obligāto iemaksu (sociālā nodokļa) objekts šajā gadījumā ir Ministru kabineta noteiktā minimālā darba alga attiecīgajā laika periodā.

2008.gada 19.jūnija likuma redakcijā.

45. Šā likuma 20.¹ pants stājas spēkā 2009.gada 1.janvārī.

2008.gada 19.jūnija likuma redakcijā.

46. Grozījumi šā likuma 3.panta pirmajā daļā attiecībā uz vārdu «saslimšanu ar arodslimību, kā arī papildu izdevumiem sakarā ar bērna kopšanu un» aizstāšanu ar vārdiem «saslimšanu ar arodslimību, bērna kopšanu, kā arī papildu izdevumiem sakarā ar» stājas spēkā 2010.gada 3.maijā.

2009.gada 16.jūnija likuma redakcijā.

47. Izslēgts ar 20.12.2010. likumu.

48. Personām, kuras līdz 2010.gada 1.septembrim ir veikušas obligātās iemaksas no šā likuma 14.panta 2.¹ daļā noteiktajiem maksājumiem, ir tiesības izvēlēties neveikt obligātās iemaksas par periodu no 2010.gada 1.janvāra līdz 31.augustam.

2010.gada 9.augusta likuma redakcijā.

49. Ministru kabinets izvērtē šā likuma 5.panta ceturtajā daļā noteikto faktiski veikto obligāto iemaksu pensiju apdrošināšanai ietekmi uz personu sociālo nodrošinājumu un līdz 2011.gada 1.oktobrim un turpmāk ik pēc sešiem mēnešiem iesniedz Saeimai ziņojumu par to.

2010.gada 20.decembra likuma redakcijā.

50. No 2012.gada 1.janvāra līdz 2013.gada 31.decembrim no valsts pamatbudžeta paredzētās obligātās iemaksas pensiju apdrošināšanai par personām, kuras veic algotos pagaidu sabiedriskos darbus, izdara no Eiropas Savienības politiku instrumentu līdzekļiem.

2011.gada 15.decembra likuma redakcijā.

Informatīva atsauce uz Eiropas Savienības direktīvām

Atsauce 2010.gada 20.decembra likuma redakcijā.

Likumā iekļautas tiesību normas, kas izriet no:

1) Padomes 1986.gada 11.decembra direktīvas 86/613/EEK par to, kā piemērot vienlīdzīgas attieksmes principu pret pašnodarbinātiem vīriešiem un sievietēm, to skaitā lauksaimniecībā nodarbinātiem, un par pašnodarbinātu grūtnieču un māšu aizsardzību;

2) Eiropas Parlamenta un Padomes 2009.gada 18.jūnija direktīvas 2009/52/EK, ar ko nosaka minimālos standartus sankcijām un pasākumiem pret darba devējiem, kas nodarbina trešo valstu valstspiederīgos, kuri dalībvalstīs uzturas nelikumīgi.

Likums stājas spēkā 1998.gada 1.janvārī.

Likums Saeimā pieņemts 1997.gada 1.oktobrī.

Valsts prezidenta vietā Saeimas priekšsēdētāja biedrs A.Ameriks

Rīgā 1997.gada 21.oktobrī